Maa- ja metsätalousvaliokunta 12.10.2018 klo 9.00

Pyyntönne asiantuntijakuulemisesta ja kirjallisesta lausunnosta

U 78 / 2018 vp / Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle yhteisen kumppanuussopimuksen rahastojen ja Euroopan globalisaatiorahaston sääntelystä sekä koheesiopolitiikan uudistamisesta ohjelmakaudelle 2021-2027

Varsinais-Suomen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua maa- ja metsätalousvaliokunnalle otsikossa mainitusta valtioneuvoston U-kirjelmästä (U 78/2018). Varsinais-Suomen liitto keskittyy omassa asiantuntijalausunnossaan kommentoimaan alueensa ja valiokunnan toimialan kannalta keskeisimpiä koheesiopolitiikan esityksiä ja valtioneuvoston kantana esitettyjä kokonaisuuksia eri rahastoista ja hallinnosta.

Yleistä

Uuden ohjelmakauden 2021-2027 koheesiopolitiikan, sen rahoituksen ja toimintaa ohjaavien asetusten kannalta keskeisimmät muutokset on kohtuullisen hyvin ja kattavasti kuvattu valtioneuvoston U-kirjelmässä. Myös valtioneuvoston esittämät kannanotot ovat pääpiirteissään perusteltuja ja tukevat myös alueen näkemyksiä uudesta ohjelmakaudesta.

Keskeistä alueen kannalta on komission pyrkimys rahoitusohjelmien hallinnoinnin yksinkertaistamiseen, ohjelmatyön vaikuttavuuden korostamiseen sekä EU:n perusoikeuskirjan tehokkaaseen täytäntöönpanoon. **Valitettavaa sitä vastoin on, että koheesiopolitiikka ja maatalouspolitiikka (erityisesti maaseudun kehittäminen) on erotettu omiksi kokonaisuuksiksi eikä näiden politiikkalohkojen keskinäistä synergiaa nähdä edes komission tasolla. Toivomme kuitenkin, että toimien kansallisessa toimeenpanossa yhteys säilyy selkeänä.**

Suomeen kohdistuvan koheesiorahastojen kautta tulevan rahoituksen määrä on komission ehdotuksen mukaan n. 5 % eli n 100 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvalla ohjelmakaudella 2014-2020. **Rahoitussannon lievä kasvu ja uusien rahoituskriteerien kautta tapahtuva kansallisten ohjelmien rahoituksen tasaisempi kohdentuminen koko Suomeen nähdään Varsinais-Suomessa ja laajemmin Etelä- ja Länsi-Suomessa oikean suuntaisena kehityksenä.** Alueellisen yhteistyön (ns. Interreg-ohjelmat) ohjelmissa komission rahoitusesitys on erittäin valitettava. Esityksen mukaan ko. ohjelmien rahoitusta tultaneen leikkaamaan merkittävästi. Tätä ei tule hyväksyä.

VARSINAIS-SUOMEN LIITTO
EGENTLIGA FINLANDS FÖRBUND
REGIONAL COUNCIL OF SOUTHWEST FINLAND

PL 273 (Ratapihankatu 36) | 20101 Turku
+358 2 2100 900 | kirjaamo@varsinais-suomi.fi
www.varsinais-suomi.fi | Y - 0922305-9

Varsinais-Suomen liitto pitää valitettavana, että komissio ei uutta ohjelmakautta valmistellessaan ole kuullut eri ohjelmien toimeenpanosta vastaavien hallintoviranomaisten kokemuksia. Näin olisi vältytty uusissa asetusehdotuksissa ilmenneistä ristiriitaisuuksista ja samalla pystytty hyödyntämään kansallisesti ja alueellisesti saatuja kokemuksia EU-ohjelmien hallinnoinnista ja sujuvan hallinnoinnin esteistä/haasteista.

Ohjelmakohtaiset huomiot

Maaseudun kehittämisen yhtenä keskeisenä toimintamallina on ollut maaseutuohjelman kautta tuettu ns. Leader-toiminta (yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen, CLLD). Tätä hyväksi havaittua toimintamallia ollaan uudella ohjelmakaudella laajentamassa koskemaan myös kaupungeissa tapahtuvaa yhteisölähtöistä kehittämistä. **Varsinais-Suomen liitto katsoo, että toimintamallin laajentaminen, siinä saatujen hyvien käytäntöjen levittäminen ja rahoituksen mahdollistaminen niin ESR- kuin EAKR-rahastojen kautta on kannatettavaa**

Valtioneuvoston kannanotossa on vahvasti korostettu harvaan asuttujen ja syrjäisten alueiden asemaa koheesiopolitiikassa. Varsinais-Suomi edellyttää, että tässä yhteydessä huomioidaan myös **saariston erityisasema ja sen kehittämistarpeet**.

Komission ehdotuksessa on vahvasti tuotu esille kestävä kaupunkikehittäminen osana Euroopan aluekehitysrahaston kautta rahoitettua toimintaa. Varsinais-Suomen liitto tukee tavoitetta ja toivoo, että kestävä kaupunkikehittäminen ja muu EAKR:n kautta rahoitettu toiminta olisi keskenään mahdollisimman vahvasti yhteensovitettua (päällekkäisyyksien välttämiseksi), kattaisi laaja-alaisemmin suurempia kaupunkiseutuja ja olisi hallinnoinniltaan ketterää.

Hallinto

Varsinais-Suomen liitto katsoo, että koheesiopolitiikan toimeenpano tulisi olla **EU:n vahvan läheisyysperiaatteen mukaisesti (subsidiariteettiperiaate) oikealla tasolla ja ohjelmien toimeenpanovastuun tulisi olla mahdollisimman lähellä alueen ja kuntien toimijoita**.

Varsinais-Suomen liitto katsoo, että uuden ohjelmakauden valmistelun tulisi perustua **yhteen, yhtenäiseen ja monirahastoiseen ohjelma-asiakirjaan, joka kattaa maantieteellisesti koko Suomen.** Tämä mahdollistaa myös rahoituksen joustavamman allokoinnin ja helpottaa ns. ylimaakunnallisten hankkeiden hallinnointia ja toimeenpanoa. Näkemyksemme mukaan sitä kautta myös ohjelman kokonaisvaikuttavuus vahvistuu.

Ohjelmien toimeenpanoa ja hallinnointia koskevat ns. tekniseen tukeen liittyvät komission ehdotukset ovat epäloogisia ja epätasa-arvoisia. Komission esityksessä EAKR-ohjelmien teknistä tukea esitetään pienennettäväksi 2,5 %:iin, ESR+-ohjelman tekninen tuki säilyy 4 %:ssa ja transnationaalisten merirajaohjelmien tekninen tuki nousee 7 %:iin. Jotta kansallisen EAKR-ohjelman hallinnointi voidaan hoitaa moitteettomasti ja sujuvasti **on teknisen tuen tasoa EAKR-rahoituksen kohdalla korotettava komission**

esitettämästä 2,5 %:sta samalle tasolle kuin ESR+-ohjelman tekninen tuki eli 4 %:iin.

Yksittäisenä hallinnollisena haasteena on komission esityksessä kuvattu ohjelmien ennakkomaksuihin ja maksatuksiin liittyvä prosessi. Erityisesti Interreg-ohjelmien kohdalla komission esittämä malli on täysin kestämätön ja käytännössä estää ohjelman toimeenpanon ainakin sellaisissa tapauksissa, joissa hallintoviranomaisena toimii yksittäistä jäsenvaltiota pienempi organisaatio.

Interreg-ohjelmat (Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmat)

Komissio esittää rajat ylittävän yhteistyön keskittämistä maaraja-alueille ja ns. merirajayhteistyön sulauttamista osaksi transnationaalisia merellisiä ohjelmia (Itämeristrategian toimeenpanoa tukevat ns. sea basin-ohjelmat, vrt. nykyinen Baltic Sea Region-ohjelma). Komission ehdotus merirajayhteistyön sulauttamisesta osaksi laajempaa valtioiden välistä yhteistyötä ei mahdollistaisi enää Suomelle tärkeän alueiden välisen merirajayhteistyön (kuten Central Baltic Interreg -ohjelma) jatkumista, vaan painopiste siirtyisi enemmän valtioiden väliseen yhteistyöhön ja laajempiin strategisiin hankkeisiin. Komission esitys maarajojen ja merirajojen erilaisesta kohtelusta on Suomen kaltaiselle maalle varsin epäedullinen, sillä pääosa Suomen EU:n sisäisistä rajoista on juuri merirajoihin perustuvaa.

Nykyisellä ohjelmakaudella toteutettu Interreg-ohjelmien (ns. A-ohjelmat) hallinnointimalli mahdollistaa **alueiden vahvemman roolin niin valmistelu- kuin päätösprosessissa ja rahoitettujen hankkeiden kohdentumisen alueiden kannalta keskeisiin kehittämispainopisteisiin**. Sulauttaminen osaksi transnationaalista ohjelmaa (myös ns. alaohjelmaksi, sub-programme) merkitsisi aluenäkökulman heikkenemistä, todennäköisesti rahoitussaannon kansallista vähenemistä sekä hallinnon monimutkaistumista ja hidastumista. Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmien kautta on rahoitettu lukuisia alueiden kannalta keskeisiä, tuloksiltaan vaikuttavia sekä kahdenvälisiä että useampia maita käsittäviä yhteistyöhankkeita. Pienten alueellisten toimijoiden osallistuminen rajat ylittävissä ohjelmissa (ns. A-ohjelmat) on selkeästi todennäköisempää ja sitä kautta EU-ohjelmien näkyvyys paikallisesti ja alueellisesti vahvempaa.

Varsinais-Suomen liitto haluaa korostaa, että **rajat ylittävien ohjelmien tuella on kuluvalla ohjelmakaudella rahoitettu kattavasti maaseudun ja saariston kehittämiseen liittyviä kansainvälisiä hankkeita**. Näiden hankkeiden teemat ovat vaihdelleet esimerkiksi matkailun kehittämiseen, pienvenesatamien toimintaedellytysten tukemiseen, ympäristökuormituksen vähentämiseen tai maaseutuyritysten kansainvälistymisen tukemiseen. Tällä rahoituksella on pystytty panostamaan myös maaseudun kehittämiseen ja se on lisännyt maaseudun toimijoiden mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin hankkeisiin. Tulevalla ohjelmakaudella ennakoitu maaseudun kehittämisrahoituksen väheneminen on erittäin valitettavaa, mutta osin tällä

vahvasti alueellisesti fokusoidulla rahoitusinstrumentilla voitaneen jatkossa paikata osaltaan tätä kansallisen rahoituksen pienenemistä.

Valtioneuvoston U-kirjelmässä on selkeästi otettu kantaa siihen, että komission esitykseen suhtaudutaan kielteisesti ja ettei esitys ole Suomen etujen mukainen. Samalla linjalla on myös usea muu jäsenvaltio, joiden alueella tällä ohjelmakaudella toteutetaan merirajat ylittävää yhteistyötä. Tätä näkökulmaa tulisi vieläkin enemmän vahvistaa.

Turussa 11.10.2018

Varsinais-Suomen liitto

Tarja Nuotio

aluekehitysjohtaja

tarja.nuotio@varsinais-suomi.fi